

Els Avagants, ermassos al llarg de la Costa de Ponent: de terra *vagant*, VACANTEM (entès com *terr' avagant*): l'etimologia pop. errònia (reportada en *DECAT* I, 503a15) ha estat rectificada en el vol. IX, s. v. *vagar* (p. 16b6-25). Mitxelena (*Fo. Hi. Vca.*, p. 70) dona el manlleu basc *bakant/bagant*, en accs. secundàries «rar, escaso, aislado» etc.

Avalota (Flaçà de Cfl.), V. *Balota*

AVALRI

Estany i vall, dependents de *Montescot* (Ross.), entre Bages i Elna.

DOC. ANT. «--- via que pergit de Villa nova ad villa Bajas --- de Villa secca ad stagno *Valrino*» a. 928, Cart. d'Elna, fº 154vº (colle. Moreau v). «In stagno *Valrino* --- in ipsos *gradiles* --- de villa Bajas --- Corneliano---» a. 932, Cart. d'Elna, fº 240vº (Mor. v); «stagno *Valrino* --- stagno *Valrino* ---» a. 934 (Mor. v, 138); «exceptis --- quod Episcopus habet in Beixano et --- quod Petrus de *Avalrino* tenet in *Avalrino*» a. 1128 (Mor. LIII, fº 85); *Avalrino* a. 1100-01 (Alart, *Cart. Rouss.* 112, i Mor., junt amb *Taineres*, xxxvii, 233); *Avalrin* a. 1106 (Mor., veg. la cita, s. v. *Terrats*); «omnes justicias *Valrini*, scil. cogocias, adulteria ---» a. 1155 (Mor. LXVII, 175); «exit de Riardo [el riu Rard] et ducit ad *Avalrinum*» 1204 (Cart. Alart-Henry III, 12); *Avalrino* a. 1246 (Alart, *Priv.* 185); *Avalrí*, Cròn. de Jaume I, p. 33; *Avalrri* a. 1304 (RLR VII, 44); «Castilionus Spaderii, rector de *Avalrino*» a. 1357 (*InvLC*).

En resum la A- no apareix fins al S. XII, dos-cents anys després de les primeres dates, i no s'hi estén fins al S. XIII.

Des de princ. del S. XII, abunden les mencions referents als senyors d'aquest lloc, i van essent més escasses les del topònim pròpiament dit: car, com explica Alart (RLR VII, 44), és un «village --- aujourd'hui entièrement détruit». Però ja el 1126, el Comte de Bna. donà a *Gausbert d'Avalri* certs drets en feu sobre els pasturatges de Carlit (Alart, *Priv.* 57); del mateix «Gauzbertum de *Avalrino*» tenim doc. de 1142 (Mor. LX, 4) i 1155 (Mor. LXVII); i altres: el testament de Petrus Bernardus de *Avalrino*, en el cart. d'Elna, a. 1130, p. p. Mor. LIV, fº 220); «illud feudum quod Elliarz de *Avalrino* ---» a. 1190 (MiretS, *TempIH*, p. 326); «Ricsendem de *Avalrino*» a. 1201 (Alart-Aragó, II, 593).

De fet sembla que aquest «feud» (1190) i el llinatge que hi arrelava, aviat se superposaren al poblat, sovint destruït per les sobreexicides d'aqueixos estanyes: el record en quedava sobretot en la petita esgl. parroquial (i «rectoria de *Valrino*» que cita Ponsich, encara, de 1536). Com a lloc moribund i mig oblidat, els escribes s'hi equivocaven ja, de vegades: posa *Alvarin* el copista del Cart. d'Elna, en el fº 367, forma esmenada en *Avalri* pel corrector del bisbat, i per Fossà (però, segons Ponsich, *Top.* 44, tornaren a posar la forma errònia en còpies de 1128 i 1142).

Avui en resten prou memòries locals, però es pre-

senten en formes vàriament alterades, per etimologia popular, i per pronúncies inexactes de forasters. Hi ha sobretot un mas i pda., que ja el meu inf. de Montescot deia que se sent de dues o tres maneres: *max da balřik* o *balřik* o *abalřik* (xxv, 71.3); el de Bages *max de belřik* (xxv, 73); a Cornellà, un inf. vell, *belřik*, i el més jove *abalřik* (xxv, 8.13); *belřik* a Pollestres (xxvii, 102.4). Em sembla que la raó màxima de la difusió d'aqueixes alteracions fou una intervenció im-

10 pertinent dels oficials del Cadastre, que hi posaren (amb nècia pensada) *Avall Rich*, seguits en part pels mapes francesos.

ETIM. És un nom difícil, per al qual fóra massa ambicions esperar de mi solucions definitives. Resti en estudi dels erudits rossellonesos. Exposaré una idea, que almenys ho lligaria amb un mot pre-romà conegut, amplament difós pel SE. de França i més enllà.

Però primerament convé que tinguem en compte que enlloc com al Rosselló, es propagà tant la ultracorrecció de *y* en *l*, del tipus de *malaut* > *malalt*, *abeutir* > *abaltir*, *gauta* > *galta*: car en el Rosselló s'estén fins i tot a la posició davant *r*: *elra* < *heura*, *folre* o *folro* de *foure* (= it. *fódera*); i ja *folrat* en les *VidesR* de fi del S. x (*DECAT* IV, 82a1).

Des del punt de vista de la fonètica rossellonesa no hi hauria, doncs, dificultat en la hipòtesi següent. Que en aquest *stagnum Valrinum* de les mencions més antigues (anys 928, 932, 934), hi hagi un derivat del nom pre-romà VABRO- (a) o VABRIO- (b), que està a la base del llgd. ant. *bavri* «ravin» (S. xvi); i dels NLL, oc. *La Vaur*, ben coneguts i estudiats: *Lavaur*, vila del Tarn, prop de Castres; una altra a la Dordogne, i *Lavaurette* en el Tarn-et-G., prop de Montauban i d'altres. I és sabut que també és aquest l'ètimon del fran-

35 cès *Woëvre* i el seu grup, tan estès en tot el sector Est de França (veg. Vincent, *Top.*, s. v.).

En part es tracta de la variant (b): VABRIO- «ravin, torrent», que és la que es constata en: *La Vauri* a l'Isère, *Lavauri* (Loire, Correze, Allier, Dord.), *Bauries* (Allier, Cher); Carcí *baurio* «grand ravin»; Nimes, Alès, Salle S. P., Puisseguier *vauri/bauri* «ravin, fondrière, abîme», FEW XIV, 92a § 3 i 93a §4.1 Fins al bearn. *Baure*, llog. 4 k. O. d'Orthez [1322, 1538]; i *Lo cailbau de Baure* a. 1675 prop d'Arudy d'Ossau: Raymond, *Di. Top. BPyr.*

Endevinem, doncs, que es tracti d'un STAGNU VABRIO- nu, puix que el mot pre-romà ve definit en particular com «fondrière». *Avalri* és sens dubte en un fondal: car, segons el mapa Lambert, per allà és on passa l'*Agulla de la Mar*, la qual té encara ara un curs amplemant sinuós, i va seguint les parts més fondes del terreny. «Per l'extrem O. del poble» (m'explicaven a Montescot) «passa *El Còrrec*»; ara bé segons mostra el ma. Lambert, aquest *còrrec* desaiagua precisament allà on el mapa pinta el «Mas d'Avalric».

En tot cas, en la seva forma primitiva VABRE o VABRO-, tenim el mot pre-romà ben documentat en el Ross. L'*InvLC* d'Alart en dona cites medievals, de la zona entre Ross. i Cfl.: «afrontat --- ab la *baur* del rech de Aspirano» a. 1389, «loco dicto la *Baur* de Sent